

Zieliński, Ryszard

Chronologia senatorów płockich

Notatki Płockie 3/8, 36-44

1958

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

CHRONOLOGIA SENATORÓW PŁOCKICH

Zarówno zdanie wybitnego historyka, potraktowane jako motto, jak i sam fakt niedawnego wydania przez Instytut Historii PAN pierwszej pracy z serii monografii nauk pomocniczych historii — „Chronologii Polskiej” — zapowiada ważki przełom w tej dziedzinie nauki. Nieodłączny atrybut chronologii — wykazy urzędników ziemskich i dostojników dawnej Rzeczypospolitej — niestety nie stanowiły przedmiotu opracowań naukowych nie tylko lat ostatnich, ale z drobnymi wyjątkami, nie zajmowano się nimi niemal przez cały wiek XIX-ty. Istniejące ogólnopolskie wykazy są albo zabytkami piśmiennictwa polskiego, albo są to w najlepszym wypadku zestawienia dokonane przez dziewiętnastowiecznych historyków, wykazujące spore braki i nieodpowiadające dzisiejszym wymogom historii. Tymczasem spis urzędników stanowią ważny element pomocniczy dla warsztatu historyka, a szczególnie historyka-biografa, czy wydawcy źródeł, operujących niemal z reguły samymi tytułami, bez nazwisk.

Zadaniem niniejszej pracy jest usunięcie, przynajmniej na odcinku Płocka, niedokładności i wzajemnych sprzeczności istniejących spisów. Osiągnąć to można jedynie przez poważną korekturę pocztu wojewodów, oraz zupełnie nowe opracowanie wykazów kasztelanów. W zakres pracy wchodzi zatem chronologia wojewodów i kasztelanów („większych”) płockich, oraz kasztelanów („drażkowych”) raciańskich i sierpeckich, (czyli zasiadających w senacie, najwyższych urzędników ziemskich dawnego województwa płockiego).

Chronologię dostojników płockich w wiekach od XVI do XVIII podają jak dotychczas wyłącznie spisy ogólnopolskie. Są to: 1) spis Niesieckiego (Herbarz Polski t. I, powtórzony potem w herbarzu Łodzi — Czarneckiego), pochodzący z XVIII wieku, mający wartość jedynie zabytkową. 2) Spis Karola Sienkiewicza („Skarbiec Historii Polskiej” Paryż 1839 t. II i III), 3) Spis Bryndzy-Nackiego (Warszawa 1937), będący jedynie przedrukiem Niesieckiego, 4) obszerny spis Żychlińskiego (Złota Księga t. XIV, XVI, XVII, XVIII), niestety opracowany niemal zupełnie bezkrytycznie. Wreszcie 5) spis Juliana Błeszczyńskiego (Kossakowski Monografie, W-wa 1872 t. III), najdokładniejszy, często sięgający do Metryk Koronnych, ale obejmujący tylko wiek XVIII. W tym stanie rzeczy istniejące spisy, podając sprzeczne ze sobą wiadomości, nie mogą służyć ułożeniu poprawnej chronologii senatorów płockich. Zasadniczymi źródłami dla podanego niżej wykazu stały się zatem Metryki Koronne, diariusze sejmów i dalsze wydawnictwa źródłowe oraz opracowania wymienione w przypisach.

Wykaz obejmuje okres od zarania XVI do końca XVIII wieku. Granica XVI wieku umo-

tywowana jest faktem, że województwo płockie powstało dopiero w 1495 roku, w momencie inkorporacji księstwa płockiego do Korony. Wojewodowie wcześniejsi mieli zupełnie odmienny charakter dygnitarzy dworskich u boku lokalnych książąt, a nie mianowanych przez króla, najwyższych urzędników ziemskich. Zatem nie byli także senatorami, pozostawiając poza granicami Korony, w której zresztą rada królewska także nie przekształciła się jeszcze w senat.

Operując w tekście terminem „spisy” mam na myśli prace wyżej wyliczonych autorów. Wymienieni w przypisach Boniecki i Uruski to „Herbarz Polski” pierwszego i „Rodzina” drugiego — jedyne polskie herbarze mogące w pewnej mierze pretendować do rangi źródeł pomocniczych. Skrót MRPS oznacza *Matriculorum Regni Poloniae Summária* wydane przez T. Wierzbowskiego. Pozostałe tytuły źródeł i opracowań przytaczam po raz pierwszy w ich pełnym brzmieniu, następnie zaś w skrótach nie wymagających tłumaczenia.

W układzie pracy wzorem był mi znakomity spis Wolfa urzędników W. Ks. Litewskiego.

I. WOJEWODOWIE PŁOCCY

Województwo powstało w momencie inkorporacji księstwa płockiego do Korony w 1495 r. Od ustalenia „porządku senatorów” na sejmie lubelskim w 1569 r. wojewodowie płoccy zajmowali 54 miejsce w rządzie senatorów świeckich.

1. NINOGNIEW KRYSKI herbu Prawdzic mianowany z kasztelana wizneńskiego¹⁾ po 1496 r. a przed 3 października 1501 r.²⁾ Zmarł w 1507 r. przed 16 sierpnia.³⁾

1) MRPS II poz. 609.

2) W 1496 r. był jeszcze kasztelanem wizneńskim (MRPS j. w.) a 3. X. 1501 już wojewodą płockim (Akta Unii Polski z Litwą, wyd. T. Kutrzeba s. 135, 136).

3) Wynika z nominacji następcy — vide niżej.

2. STANISŁAW SZREŃSKI herbu Dołęga mianowany z kasztelana wizneńskiego 16 sierpnia 1507 r.¹⁾ Zmarł w 1510 r. między 27 lutego²⁾ a 4 lipca³⁾.

1) MRPS IV poz. 8644 „Vilna, f. 3 in cristino Assumptionis V. M. Datus est palatinatus terrae Plocensis Stanislaw de Szrensko costellano Visnensi, per mortem Ninognevii de Crisko vassans”.

2) Występuje po raz ostatni (Lasocki „Srzeńscy...” M-cznik Heraldyczny r. X s. 250).

3) Wynika z nominacji następcy — vide niżej.

3. WOJCIECH SIERPSKI (OBORNICKI) z GAJU ¹⁾ mianowany z podkomorzego dobrzyńskiego ²⁾ 4 lipca 1510 r. ³⁾. Zmarł w 1512 r. przed 17 marca ⁴⁾.

1) Z pośród istniejących spisów zna go jedynie Żychliński, nazywając „Wojciech Obornicki”, co poszło stąd, że wojewoda był „tenutarius in Oborniky” (MRPS IV poz. 965). W Acta Tomiciana członkowie tej rodziny nazywani są „Obornicki de Gay” lub „Skora de Gay”, natomiast Metryka Koronna parokrotnie nazywa wojewodę „Albertus Syepski Skora de Gay”.

2) MRPS IV poz. 965.

3) MRPS IV poz. 9578 „Cracovia f. 5 intra octavas Visitationis V. M. Datus est palatinatus Plocensis Alberto Skora de Gay post mortem Stanislai de Szrensko”.

4) Wynika z nominacji następcy — vide niżej.

4. ANDRZEJ RADZIEJOWSKI herbu Junosza mianowany z kasztelana sochaczewskiego 17 marca 1512 r. ¹⁾. Zmarł między 26 października 1515 r. ²⁾ a 10 marca 1517 r. ³⁾.

1) MRPS IV poz. 1496 „Cracovia f. 4 post Oculi. Datus est palatinatus terrae Plocensis Andreae de Radzieiowicze, castellanus Sechaczoviensi, vacatus per mortem Alberti Skora de Gay”.

2) MRPS IV poz. 10685 — występuje poraz ostatni.

3) Wynika z nominacji następcy — vide niżej.

5. ANDRZEJ NISZCZYCKI herbu Prawdzic mianowany z kasztelana wizneńskiego 10 marca 1517 r. ¹⁾. Zmarł przed 11 lutego 1532 r. ²⁾.

1) MRPS IV poz. 11131 „Vilna, r. 3 post Reminiscere. Palatinatus Plocensis post mortem Andreae de Radzieiowicze Andreae de Niszczicze, castellano Wisnensi, conferetur”. Indeks do ośmiu pierwszych tomów Acta Tomiciana błędnie podaje, że był wojewodą już w 1516 r. W tekście (list Zygmunta Starego do Niszczyckiego) adresat wymieniany jest bez tytułu.

2) Wynika z nominacji następcy — vide niżej.

6. FELIKS SRZEŃSKI z SOKOŁOWA ¹⁾ mianowany z kasztelana dobrzyńskiego ²⁾ 11 lutego 1532 r. ³⁾. Zmarł w 1554 r. ⁴⁾ 19 września. ⁵⁾

1) Spisy mylnie wyliczają tu dwie osoby: Jana Sokołowskiego oraz Feliksa Srzeńskiego. Tymczasem w Metryce Koronnej stale występuje „Felix Szrenski de Sokolovo” (MRPS IV poz. 23396, V poz. 1137, 1159), a jedynie tylko sama nominacja wystawiona została na Feliksa Sokołowskiego (nie Jana! — MRPS IV poz. 6160). To zapewne, oraz fakt, że w tym czasie na Pomorzu żył Sokołowski, starosta grudziącki (Acta Tomiciana t. IX s. 13) spowodowało pomyłkę Niesieckiego, a za nim dalszych spisów. W świetle Metryki Koronnej tożsamość Feliksa Srzeńskiego z Sokołowa nie budzi wątpliwości. Potwierdza Lasocki „Srzeńscy...” M-cznik Herald . r. X s. 11.

2) MRPS IV poz. 15381.

3) MRPS IV 6160 „In conventione Cracoviensi, dominica Carnis privii. Ad intercessionem Bonae reginae palatinatus Plocensis post obitum Andreae de Niszczicze Felici Sokolovsky datur”.

4) Acta Tomiciana t. XIV s. 118.

5) Lasocki „Srzeńscy...” M-cznik Her. r. X.

7. STANISŁAW NISZCZYCKI herbu Prawdzic mianowany z kasztelana raciańskiego ¹⁾. Pełnił urząd między październikiem 1554 a 1556-ym rokiem. ²⁾

1) MRPS IV poz. 19068.

2) MRPS V poz. 2042 — wspomniany 13 sierpnia 1557 r. jako nieżyjący już wojewoda płocki. Zna go także jako wojewodę Uruski t. XII s. 157. Data śmierci poprzednika (19 wrzesień 1554) oraz nominacja następcy (jesień 1556) wyznaczają okres pełnienia funkcji przez Niszczyckiego.

8. ALEKSANDER IŁOWSKI herbu Prawdzic mianowany z kasztelana zakroczymskiego ¹⁾ w jesieni 1556 r. ²⁾ Zmarł w 1561 r. ³⁾

1) MRPS IV poz. 23073.

2) Genealogie Iłowskich Bonieckiego oraz Uruskiego. W Metryce Koronnej brak aktu jego nominacji, występuje jako wojewoda 1 września 1557 (MRPS V poz. 2047).

3) Na samym początku 1562 r. był już wojewodą Uchański, ale spisy — poza jednym Żychlińskim — nie znają daty śmierci Iłowskiego. Żychliński widzi ją w 1560 r. jednak Uruski podaje jeszcze późniejszą jego działalność.

9. ARNOLF UCHAŃSKI herbu Radwan mianowany z kasztelana raciańskiego ¹⁾ między

11 listopada 1561 a styczniem 1562 r.²⁾ Zmarł między wrześniem 1573 a marcem 1575 r.³⁾

- 1) Uchańsciana t. IV s. 227.
- 2) 11 listopada 1561 był jeszcze kasztelanem raciańskim (Uchańsciana j. w.), a na samym początku następnego roku wojewodą płockim (Acta Historica Res Gestas Pol. Ilustr. t. VIII, Piekosiński cz. I s. 241, 626).
- 3) We wrześniu 1573 pełnił jeszcze funkcje wojewody, natomiast w marcu 1575 jest już wspomniany jako niedawno zmarły (Scriptores Rer. Pol. t. XXII Orzelski wg. ind.).

Uwaga: 1) Spisy umieszczają pomiędzy Howskim a Uchańskim Stanisława Kępskiego, którego Niesiecki a za nim pozostali autorzy widzą wojewodą w 1560 roku, natomiast Żychliński w latach 1560—1565. Ponieważ w 1561 r. żył jeszcze Howski, a z początkiem następnego roku wojewodą był już Uchański — twierdzenie spisów są niemożliwe do przyjęcia. Potwierdzenie takiego stanowiska dają genealogie Kępskich (Kempskich), które w ogóle żadnego wojewody wśród nich nie znajdują.

2) Niesiecki twierdzi, że Uchański „postąpił” na województwo bełzkie, powtarzając jednak tylko błąd kronikarza Bielskiego — to nie wojewoda Arnolf Uchański postąpił na woj. bełzkie, a Paweł Uchański został w 1575 r. desygnowany kasztelanem, by później zostać wojewodą bełzkim. Arnolf pełnił do końca życia funkcje wojewody płockiego, dalej już nie awansując (Uchańsciana wg. ind. oraz Orzelski „Bezkrólewie” Książ Osmioro Script. Rer. Pol. t. XXII s. 6, 149, 289).

V A C A T 1574/75—1576.

10. PIOTR POTULICKI herbu Grzymała mianowany z kasztelana przemęckiego 12 maja 1576 r.¹⁾ Postąpił na województwo brzesko-kujawskie przed październikiem 1582 r.²⁾ (Zakończył karierę na woj. kaliskim).

- 1) Script. Rer. Pol. XXII Orzelski s. 678.
- 2) Wynika z nominacji następcy — vide niżej.

11. GRZEGORZ ZIELIŃSKI herbu Swinka mianowany z kasztelana płockiego w październiku 1582 r.¹⁾ Zmarł w 1599 r.²⁾

- 1) Metryka Koronna ks. 129 fol. 58 „.....quae cum jam ante Magnificus Petrus de Potulijcze e Plocensi ad Brzestensem in Cuiavia palatinatum per nos erectus est, vacaretque hac ratione Plocensis palatinatus, cum ipsi praefato Gregorio Zieliński castellano Plocensi, conferendum et conce-

datum esse diximus... Datum... die (bez dnia) mensis Octobris a. D. 1582”.

- 2) R. Zieliński „Wojewoda Płocki G. Z. „Notatki Płockie” Nr 6.

12. STANISŁAW KRASIŃSKI herbu Ślepowron mianowany z kasztelana płockiego 1 lutego 1600 r.¹⁾ Zmarł 1 lutego 1617 r.²⁾

- 1) G. i J. Zielińscy „Monografia Rodu Świnków...” Toruń, 1881, t. I s. 109 — cytata z Metr. Koronnej ks. 145 f. 9.
- 2) Boniecki, Uruski data roczna, Żychliński dzienna, z powołaniem na źródło.

13. JAN STANISŁAW KARNKOWSKI herbu Junosza mianowany z podkomorzego płockiego w 1617 r. Zmarł w 1647 r.¹⁾

- 1) Boniecki i Uruski.

Uwaga: 1) Spisy przyjmują, że Karnkowski został wojewodą w 1620 r. Zgodność obu wielkich herbarzy skłania jednak do przyjęcia 1617-go roku, tym bardziej że dacie podanej przez spisy przeczy fakt, iż w 1619 r. Karnkowski był już wojewodą, posługiwał się bowiem oficjalnie tym tytułem (przedruk ze Szrenskiej ziemskiej Oblat i Relacji ks. 45 f. 26 w „Monografii...” G. i J. Zielińskich t. III s. 293, 296).

- 2) Daty śmierci spis Niesieckiego nie zna, a Żychlińskiego podaje w 1632 roku, natomiast wg. Bonieckiego wojewoda żył jeszcze w 1647 r. Przesądza ją sprawę Lauda Płockie, na kartach których Jan Karnkowski występuje jako wojewoda kilkakrotnie w latach 1628, 1634, 1638 i 1640 (Rkp. Inst. Hist. PAN w Krakowie „Teki Pawińskiego” — Lauda Płockie: teka 14 f. 18 oraz Dissoluta).

Niezgodność spisów z herbarzami — a przede wszystkim z rzeczywistością — wynika stąd, że spisy wymieniają dwóch po kolei Karnkowskich jako wojewodów płockich: Jana (1620—32) i Stanisława (1632). Tymczasem z genealogii Karnkowskich, a przede wszystkim z Laudów Płockich, wynika niewątpliwie, że mamy tu do czynienia z jedną osobą o dwu imionach — z wojewodą Janem-Stanisławem. Zgadza się z tym nawet sam Żychliński w Złotej Księdze (t. XVIII s. 78), przecząc przez to własnemu spisowi.

- 3) Pomiędzy Krasińskim a Karnkowskim spisy umieszczała wojewode Wojciecha Kryskiego, Niesiecki pod datą 1615, a Żychliński 1617 r.). Ponieważ Krasiński umarł w 1617 a Karnkowski był wojewodą w każdym razie już w 1619 roku, przede wszystkim zaś wobec faktu, że Kryski

umarł jako kasztelan płocki w 1616 r. (vide niżej — lista kasztelanów) — twierdzenia spisów są nie do przyjęcia.

14. JAN KAZIMIERZ KRASIŃSKI herbu Słepowron mianowany z kasztelana płockiego w 1648 r. między 17 listopada a końcem roku.¹⁾ Postąpił na podskarbiostwo wielkie koronne w 1658 r.²⁾, ³⁾ przed 10 lipca.⁴⁾

- 1) Boniecki, Uruski, Niesiecki, Żychliński, srisy podają datę roczną. 17 listopada był jeszcze kasztelanem płockim (Volumina Legum t. IV s. 107), a w grudniu już wojewodą (Oświęcima Diariusz — Scr. Rer. Pol. wg ind.).
- 2) Genealogie i. w. oraz opracowania encyklopedyczne.
- 3) Podskarbiostwo, jako urząd ministerialny, nie mogło być od 1565 r. łącznie z urzędami senatorskimi ziemskimi (incompatibilia).
- 4) Funkcje wojewody pełnił już następca — vide niżej.

15. STANISŁAW LASKOWSKI herbu Dąbrowa mianowany z wojewody podlaskiego ¹⁾ przed 10 lipca 1658 r.²⁾

- 1) Boniecki „Laskowsky”.
- 2) Volumina Legum t. IV s. 240 — w trakcie sejmu, który rozpoczął się 10 lipca, występował już jako wojewoda płocki.
- 3) j. w. s. 391 — na sejmie rozpoczętym 20 lutego występuje już jego następca.

16. JAN WESSEL herbu Rogala mianowany przed 20 lutego 1662 r.¹⁾ Zmarł po 18 kwietnia 1667 r.²⁾ Równocześnie cześnik wielki koronny od 1661 r.³⁾

- 1) Volumina Legum t. IV s. 391.
- 2) W dniu tym pełnił jeszcze funkcje wojewody (Vol. Legum t. IV s. 447). Zmarł prawdopodobnie przed wrześniem następnego roku, bowiem gremialnie przez senatorów podpisywany akt abdykacji Jana-Kazimierza nie nosi jego podpisu.
- 3) Partoszewicz „Cześnicy w. koronni”, Bibl. Warszawska r. 1860, t. III s. 158 (urzędy dworskie nie stanowiły jeszcze incompatibiliów).

17. SAMUEL JERZY PRAŻMOWSKI herbu Belina mianowany z podstolego płockiego ¹⁾ między 16 kwietnia 1669 r. a 12 grudnia 1670 r.²⁾ Zmarł przed 1 listopada 1688 r.³⁾ Równocześnie chorąży wielki koronny od 1662 r.⁴⁾

- 1) Uruski „Prażmowsky”.
- 2) 12. XI. 1670 był już wojewodą (Vol. Legum t. V s. 26), a mógł zostać mianowany

nowany dopiero po zakończeniu bezkrólewia tzn. po 19. IV. 1669 r.

- 3) Załuski „Epistolae Historico-familiares” Brunsberga 1709, t. I pag. 1063.
- 4) Uruski.

18. JAN BONAWENTURA KRASIŃSKI herbu Słepowron mianowany z referendarza koronnego między 20 lipca a 1 listopada 1688 r.¹⁾ Zmarł na przełomie 1716/17 r.²⁾

- 1) Załuski j. w. t. I pag. 1062, 1063.
- 2) Spisy, prócz Niesieckiego, podają datę jego śmierci w 1697 r. Tymczasem Krasiński brał czynny udział w Walnej Radzie Warszawskiej w 1710 r. (Diariusz wydany przez R. Mienieckiego, Wilno 1928), Boniecki zna jego działalność w 1713 roku, a Błeszczyński podaje, że wojewoda „zmarł przed 1717 r.”. Rzecz rozstrzyga wydana w 1717 r. mowa pogrzebowa Grzegorza Giżyckiego pt. „Żal serdeczny”, oraz fakt nominacji następcy w każdym razie po 1717 r.

Uwaga: pomiędzy Prażmowskim a Krasińskim zamieszcza Niesiecki (bez daty) oraz K. Sienkiewicz i Bryndza-Nacki (w 1689 r.) wojewodę Grzegorza (II) Zielińskiego. Jedyny żyjący wówczas Zieliński tego imienia zmarł młodo, nie posiadając żadnych godności (Zieliński „Monografia...”). Brak także jakichkolwiek śladów takiego wojewody w źródłach.

19. FRANCISZEK ZAŁUSKI herbu Junosza mianowany z wojewody czernichowskiego ¹⁾ przed 1724 r.²⁾ Zmarł 17 listopada 1735 r.³⁾

- 1) województwo „nowe”, erygowane w 1635 r.
- 2) Brak aktu nominacyjnego w Metrykach. Nowy wojewoda nie występuje na kartach źródeł przed 1724 rokiem, a wypadki polityczne tych lat wskazują na możliwość tak długiego wakansu.
- 3) Błeszczyński, Sienkiewicz i Niesiecki podają rok, a Borkowski (Almanach Błękitny s. 1010) oraz Żychliński datę dzienną.

20. MIKOŁAJ PODOSKI herbu Junosza mianowany z kasztelana płockiego 7 stycznia 1736 r.¹⁾ Zrezygnował w 1761 r. przed październikiem.²⁾

- 1) AGAD — Metryki Kor. Sygillaty kancl. ks. 25 f. 18.
- 2) Błeszczyński, Uruski podają rok, nominacja następcy wskazuje że przed październikiem.

21. JÓZEF PODOSKI herbu Junosza mianowany z kuchmistrza wielkiego litewskiego ¹⁾ 9 października 1761 r.²⁾ Zmarł w 1778 r.³⁾

- 1) Bartoszewicz „Kuchmistrze w. litewscy”, Bibl. W-ska r. 1865, t. II s. 320.

(Od 1669 r. urzędów dworskich nie wolno było łączyć z senatorskimi urzędami ziemskimi — incompatiabilia).

- 2) AGAD — Metr. Kor. Sygillaty kancl. ks. 29 f. 297.
- 3) Wynika z kandydatury na województwo Jana Krajewskiego — vide lista kasztelanów Nr 31).

22. TEODOR SZYDŁOWSKI herbu Lubicz mianowany z kasztelana mazowieckiego 22 lutego 1779 r.¹⁾ Zrezygnował w 1791 r. przed 11 kwietnia.²⁾

- 1) AGAD — Metr. Kor. Sigillaty kanclerskie ks. 34 f. 118.
- 2) Bleszczyński, Żychliński.

23. IGNACY ZBOIŃSKI herbu Ogończyk mianowany z kasztelana płockiego 11 kwietnia 1791 r.¹⁾ Stracił możliwość pełnienia urzędu w 1793 roku, skutkiem aneksji woj. płockiego przez Prusy w II rozbiórce kraju.

- 1) AGAD — Matr. Kor. Sygillaty kanclerskie ks. 37 f. 113.

* * *

Z przedstawionego wykazu wynika, że 17-tu z pośród 23-ech wojewodów mianowanych zostało zgodnie z obowiązującym prawem zwyczajowym „postępując na województwo płockie” z niższych hierarchicznie godności senatorskich (w tym 5-ciu bezpośrednio z kasztelanów płockich). Natomiast aż 6-ciu zyskało swój urząd omijając pośrednie szczeble kasztelanów i tych wojewodów, którzy usytuowani byli w senacie niżej od płockiego. Do grupy tej należeli Sierpski (Nr 3), Karnkowski (12), Prażmowski (16), mianowani z ziemskich urzędników powiatowych, oraz Wessel (15), J. B. Krasieński (17) i J. Podoski (20) mianowani z również niesentatorskich urzędników dworskich.

Ogromna większość, aż 18-u wojewodów, zmarło na swoim stanowisku. Dwóch dalszych zrezygnowało ze swego dożywotniego urzędu w niespokojnej drugiej połowie XVIII wieku, a tylko dwóch „postąpiło” wyżej w swej karierze: Potulicki (9) na wyższe hierarchicznie województwo brzesko-kujawskie, a J. K. Krasieński (13) na ministerialne stanowisko podskarbiego wielkiego koronnego.

Mechanizm uzyskiwania wysokiego stanowiska wojewody płockiego oświetla także w pewnej mierze fakt, że z pośród 23 wojewodów, ośmiu było blisko spokrewnionych ze swymi przednikami. I tak:

- 1) Andrzej Radziejowski (Nr 4) był zięciem Ninogniewa Kryskiego (1).
- 2) Feliks Srzeński (Nr 6) był synem Stanisława Srzeńskiego (Nr 2).

- 3) Aleksander Howski (Nr 8) był zięciem Andrzeja Niszczycyckiego (5).
- 4) Stanisław Niszczycycki (Nr 7) był prawdopodobnie synem Andrzeja Niszczycyckiego (Nr 5).
- 5) Grzegorz Zieliński (Nr 11) był wnukiem przez matkę Ninogniewa Kryskiego (Nr 1).
- 6) Jan Kazimierz Krasieński (Nr 14) był synem Stanisława Krasieńskiego (Nr 12).
- 7) Jan Bonawentura Krasieński (Nr 18) był synem Jana Kazim. Krasieńskiego (Nr 14).
- 8) Józef Podoski (Nr 12) był synem Mikołaja Podoskiego (Nr 20).

II. KASZTELANOWIE PŁOCKY

Kasztelania płocka, należąca do większych, od momentu ustanowienia porządku senatorów w 1569 r. uprawniała do zajmowania 54-go miejsca wśród senatorów świeckich.

1. ZAWISZA z KONRADZIC DŁUŻNIEWSKI¹⁾ mianowany (po Mikołaju z Dobrzykowa)²⁾ z chorążego płockiego³⁾ przed 12 sierpnia 1497 r.⁴⁾ Zrezygnował w 1504 r. przed 21 lutego.⁵⁾

1) M-cznik Heraldyczny r. XI s. 8, Lasocki: gałąź rodziny Kryskich.

2) j. w. Lasocki.

3) MRPS III poz. 2128.

4) MRPS II poz. 816 — występuje wówczas po raz pierwszy jako kasztelan płocki.

5) Vide niżej — nominacja następcy.

2. TOMASZ (NARZYMSKI) z BARTNIK¹⁾ mianowany z chorążego płockiego 21 lutego 1504 r.²⁾ Zmarł między 28 lutego a 16 maja 1519 r.³⁾

1) Przynależność do rodziny Narzymskich — Lasocki j. w. s. 7 i 8 oraz Uruski XII s. 43.

2) MRPS III poz. 1269 — „In conventione Piotrkoviensi, f. 4 C'nerum. Rex Thomae de Barthnyki, vexillifero Plocensi, castellanatum Plocensem, per resignationem Zavissi de Conradez vacantem, conferet”.

3) MRPS IV poz. 2909 — występuje jeszcze 28 lutego. Natomiast 16 maja mianowany już został następca (vide niżej).

3. PIOTR KRYSKI herbu Prawdzic mianowany z kasztelana sierpskiego¹⁾ i z wojskiego płockiego (urzędy połączone) 16 maja 1519 r.²⁾ Zmarł przed 21 stycznia 1521 r.³⁾

1) MRPS IV poz. 12189.

2) MRPS j. w. (dotyczy kasztelanii sierpskiej) „Cracovia f. 2 post Sophiae. ...per suffectionem ad castellaniam Plocensem Petri Criski”.

- 3) Wynika z nominacji następcy.
4. JAN WIECZWIŃSKI herbu Prus mianowany z kasztelana sierpskiego i wojskiego płockiego (urzędy połączone) 23 stycznia 1521 r.¹⁾ Zmarł w 1535 r. przed 3 kwietnia.²⁾
- 1) MRPS IV poz. 3593 — „Brzesczye Cuiaviense f. 4 ante Conversionis Pauli. Datus est castellanatus Plocensis Ioanni de Wyczna, haeredi in Carnyschyn, tribuno Plocensi, post mortem Petri Criski de Drobyn”. Odnośnie mianowania z kasztelanii sierpskiej — MRPS IV 12189.
 - 2) Wynika z nominacji następcy.
5. JAN ZAWISZA z KONRADZCA DŁUŻNIEWSKI mianowany z kasztelana dobrzyńskiego 3 kwietnia 1535 r.¹⁾ Zmarł w 1536 r. przed 11 kwietnia.²⁾
- 1) MRPS IV poz. 17816 — „Vilna, sabbato ante Conductus Pashae. Castellania Plocensis post mortem Ioannis Wieczwiński, Ioanni Zawischa de Skuraicza ei in Dluschniewo haeredi, castellano Dobrzinensi, conferetur”. Przynależność rodową potwierdzają Acta Tomiciana XIV s. 122.
 - 2) Wynika z nominacji następcy.
6. JAKUB NARZYMSKI herbu Dołęga mianowany z kasztelana dobrzyńskiego 11 kwietnia 1536 r.¹⁾ Zmarł przed 7 października 1539 r.²⁾
- 1) MRPS IV poz. 18068 — „Vilna, f. 3 post Palmarum. Castellania Plocensis post obitum Zawissi data est Iacobo Narzimski, castellano Dobrzinensi, ad intercessionem reginae Bonae”.
 - 2) Wynika z nominacji następcy.
7. ANDRZEJ SIERPSKI z GOLCZEWA herbu Prawdzic mianowany z kasztelana dobrzyńskiego 7 października 1539 r.¹⁾ Postąpił 20 grudnia 1542 r. na województwo rawskie.²⁾
- 1) MRPS IV poz. 6674 — „Cracovia, f. 3 post. Francisci. Castellanus Plocensis post mortem Iacobi Narzimski Andreae de Golczewo, castellano Dobrzinensi, datur”.
 - 2) MRPS IV poz. 7031 — „Cracovia, f. 4 vigilia Thomae. Datus est palatinatus Raversis Andreae de Golczewo, castellano Plocensi”. Przynależność rodową vide Acta Tociana XV s. 251.
8. JAN SZYMANOWSKI herbu Sępowron mianowany z kasztelana sochaczewskiego 20 grudnia 1542 r.¹⁾ Zmarł²⁾ przed 1563 r.³⁾
- 1) MRPS IV poz. 7034 „Cracovia, f. 4 vigilia Thomae. Datus est castellanatus Plocensis Ioanni Schymanowski, castellano sochaczewiensi, per suffec-
- tionem Andreae de Golczewo ad palatinatum Ravensem”.
- 3) Wg. wszystkich spisów wyższej godności senatorskiej nie piastował.
 - 3) Prócz aktu nominacyjnego, Metryka raz tylko jeszcze go notuje w 1545 r. (MRPS IV poz. 21908). Natomiast następcą jego jeszcze w 1549 r. jest kasztelanem wyszogrodzkim, dopiero z początkiem stycznia 1563 wymieniany jest jako kasztelan płocki, ale wówczas już kończy swoje urzędowanie. Zatem zarówno śmierć Szymanowskiego jak i cały okres urzędowania jego następcy mieści się w latach od 1549 do 1563.
9. ADAM WILKANOWSKI herbu Lis mianowany z kasztelana wyszogrodzkiego¹⁾ po 1549 a przed 1563 r.²⁾ Zmarł między 1 stycznia 1563 a 29 kwietnia 1564 r.³⁾ (Nie przyjął woj. płockiego po Iłowskim).⁴⁾
- 1) MRPS V poz. 230, 424, oraz Paprocki Herby Rycerstwa s. 193.
 - 2) MRPS j. w. — w 1549 r. jest jeszcze kaszt. wyszogrodzkim, a 4. I. 1563 kasztelanem płockim — MRPS V poz. 2708, (vide także przypis 3 przy poprzedniku).
 - 3) MRPS V poz. 2909 — 29 kwietnia 1564 występuje już jego następcą.
 - 4) Paprocki s. 193.
10. ANZELM GOSTOMSKI herbu Nałęcz mianowany z kasztelana wyszogrodzkiego¹⁾ między 4 stycznia 1563 a 29 kwietnia 1564 r.²⁾ Postąpił na województwo rawskie między lutym a czerwcem 1574 r.³⁾
- 1) Boniecki VI s. 345; Uruski IV s. 312.
 - 2) W styczniu 1563 kasztelanem jest jeszcze jego poprzednik (vide wyżej), a 29. IV. 1564 funkcje kaszt. płockiego pełni już Gostomski — MRPS V poz. 2909.
 - 3) Wbrew spisom i herbarzom w czasie pierwszego bezkrólewia nie był jeszcze wojewodą rawskim, występując w 1572 r. — już po śmierci króla — wciąż jako kasztelan płocki (K. Sienkiewicz „Skarbiec Historii” II s. 40;). Także i w 1573 r. spotykamy go w roli kasztelana płockiego (Scriptores Rer. Pol. Orzelski s. 32). Skoro zaś awans nie mógł nastąpić w czasie bezkrólewia, zatem „postąpienie” mogło mieć miejsce tylko w czasie między koronacją a ucieczką króla Henryka.
11. TOMASZ NARZYMSKI herbu Dołęga mianowany między lutym a czerwcem 1574 r.¹⁾ Zmarł przed 11 maja 1576 r.²⁾
- 1) Rkp. ze zbiorów Inst. His. PAN w Krakowie, „Teki Pawińskiego” Lauda

Płockie — Płocka Grodzka Wieżowiec
Ks. 60 folio 6—7. 4 sierpnia 1574 występuje jako kasztelan płocki (po ucieczce króla, zatem musiał być mianowany jeszcze przed czerwcem. Vide także przypis 3 przy poprzedniku).

2) Wynika z nominacji następcy.

12. GRZEGORZ ZIELIŃSKI herbu Świnka mianowany z sędzią ziemskiego płockiego 11 maja 1576 r.¹⁾ Postąpił na województwo płockie w październiku 1582 r.¹⁾

1) Notatki Płockie Nr 6 — R. Zieliński „G. Z. wojewoda płocki”. Patrz także wyżej „Wojewodowie Płoccy”.

13. WOJCIECH WILKANOWSKI herbu Lis mianowany z podkomorzego płockiego¹⁾ po październiku 1582 r.²⁾ Postąpił na województwo rawskie w wrześniu 1595 r.³⁾

1) Rkp. Lauda Płockie j. w. — Płocka Gr. Wiecz. Ks. 63 f. 74.

2) Wynika z awansu poprzednika.

3) We wrześniu był jeszcze kasztelanem płockim (rkp. Laudów Płockich j. w., Pl. Gr. Relacji Ks. I pag. 25). W następnych latach już wojewoda rawski (Scriptores Rer. Pol. XX — Dariusz wg. ind.).

14. PAWEŁ ŁOŚ herbu Dąbrowa mianowany w 1595 r.¹⁾ Zmarł z końcem 1596 lub na początku 1597 r.²⁾

1) Uruski IX s. 369.

2) Wg. Żychlińskiego w 1597 r., wg. Uruskiego w 1596. Na sejmie (obradującym od 10 lutego 1597) był już nieobecny (Scriptores Rer. Pol. t. XX).

15. STANISŁAW KRASIŃSKI herbu Słepowron mianowany z kasztelana podlaskiego na przełomie 1596/97.¹⁾ Postąpił na województwo płockie 1 lutego 1600 r.²⁾

1) Był kasztelanem podlaskim w ciągu 1596 r. (Volumina Legum t. II s. 363), a „do końca roku” wg. Scriptores Rer. Pol. t. XX s. 186. Potwierdzają Lauda Płockie (rkp. j. w.). Płocka Gr. Rel. teka I pag. 487.

2) Metryka Koronna ks. 145 fol. 9.

16. STANISŁAW GARWASKI herbu Grzymała b. sekretarz królewski mianowany w 1600 r. po 1 lutego.¹⁾ Zmarł między 1609 a 1613 r.²⁾

1) Kazimierz Lepszy w Słowniku Biograficznym podaje datę roczną. Pierwszy miesiąc roku eliminuje data awansu poprzednika. W 1601 r. Garwaski działał już jako senator (Volumina Legum t. II s. 386).

3) K. Lepszy nie zna daty jego śmierci. Spisy przyjmują 1609 rok — a następ-

ca mianowany został dopiero w 1613 r. Brak uzasadnienia dla kilkoletniego wakansu kasztelanii wskazuje, że raczej należy przyjąć datę bliższą 1613 niż 1609 roku.

17. WOJCIECH KRYSKI herbu Prawdzic mianowany z kasztelana raciązkiego z końcem 1613 r. Zmarł w 1616 r.¹⁾

1) Spisy oraz genealogie Kryskich. Daty roczne Boniecki XII s. 385.

18. PAWEŁ GARWASKI herbu Grzymała mianowany z kasztelana sierpskiego w 1616 r.¹⁾ Zmarł w 1618 r.²⁾

1) K. Lepszy w Słowniku Biograficznym (przy biogramie Stanisława Garwaskiego).

2) j. w. Ponadto wiadomość że w czasie sejmku 1618-go roku był już chory — Volumina Legum t. III s. 159.

19. WALENTY ZIELIŃSKI herbu Świnka mianowany z chorążego ciechanowskiego w 1618 r.¹⁾ Zmarł w 1646 r.²⁾

1) G. i J. Zielińscy „Wiadomość Historyczna o Rodzie Świnków, Toruń 1881 r. t. II s. 49.

2) j. w. t. II s. 54.

20. JAN KAZIMIERZ KRASIŃSKI herbu Słepowron mianowany z kasztelana warszawskiego w 1646 r.¹⁾ Postąpił na województwo płockie w 1648 r.²⁾ między 17 listopada a końcem roku.³⁾

1) Boniecki XII s. 195¹⁷, Uruski VIII s. 29, oraz opracowania encyklopedyczne.

2) j. w. oraz spisy. Ponadto: 17 listopada był jeszcze kasztelanem płockim (Volumina Legum t. IV s. 107). a w grudniu już wojewodą płockim (Oświęcima Diariusz wg. ind.).

21. STANISŁAW KRASIŃSKI herbu Słepowron mianowany z kasztelana sierpskiego po 1648 r. Zmarł w 1654 r.¹⁾

1) Genealogie Krasińskich — Boniecki XII s. 192, Uruski VIII s. 29, Żychliński „Złota Księga”, Kosińskiego Przewodnik Heraldyczny s. 392.

22. GABRIEL KRASIŃSKI herbu Słepowron mianowany w 1654 r.¹⁾ Zmarł w sierpniu 1676 r.²⁾

1) Boniecki XII s. 193, Uruski VII s. 28.

2) Pomnik nagrobkowy (Boniecki). Musiał chorować już dłużej, nie podpisał sufragiów 1674-go roku, co zrobili wszyscy senatorowie płoccy (Volumina Legum t. V s. 156).

23. STEFAN GEMBICKI herbu Nałęcz mianowany z kasztelana rągozińskiego w 1676 r. po lutym.¹⁾ Zmarł w 1695 r.²⁾

1) Znają go wszystkie spisy przekręcając jednak nazwisko na Głębicki. Genea-

logie Gembickich oraz Vol. Legum pozwalają ustalić jego przynależność do tej rodziny. W czasie sejmu 1676-go roku (luty) był jeszcze kasztelanem rogozińskim — Volumina Legum t. V s. 167, 194.

2) Uruski IV s. 132, 133; Żychliński.

24. FRANCISZEK BOGUSŁAW DENHOFF herbu własnego mianowany w 1695 r.¹⁾ Postąpił 4 kwietnia 1699 r. na kasztelanę sieradzka.²⁾

1) Żychliński, Złota Księga t. XV s. 38. Większość herbarzy miesza go z Franciszkiem-Michałem Denhoffem, łowczym w. litewskim (Wolf „Dostojnicy...” s. 239).

2) Arch. Gł. Akt Dawnych W-wa — Metr. Kcr. Sygillaty kanclerskie ks. 15 fol. 43.

25. PAWEŁ NISZCZYCKI herbu Prawdzic mianowany z kasztelana sierpskiego 3 kwietnia 1699 r.¹⁾ Zmarł po 1703 r.²⁾

1) AGAD — Metr. Kcr. Sygillaty kancl. ks. 15 f. 43.

2) Od końca 1703 r. nie można w żadnych źródłach na ślad jego natrafić. Spisy przyjmują jego śmierć w 1703 (Żychliński), 1708 (Niesiecki, Sienkiewicz) lub „przed 1712 rokiem” (Pleszczyński). Następca mianowany został dopiero w 1712 roku, ale ówczesne wypadki polityczne usprawiedliwiałyby dłuletni wakans kasztelanii.

26. STANISŁAW BONIFACY KRASIŃSKI herbu Ślepowron mianowany 18 kwietnia 1712 r.¹⁾ Zmarł w 1716 r.²⁾

1) AGAD — Metr. Kor. Sygillaty kancl. ks. 17 f. 249.

2) Bleszczyński; Kosiński „Przewodnik Heraldyczny” s. 394.

27. MIKOŁAJ PODOSKI herbu Juncza mianowany z cześnika ciechanowskiego¹⁾ 19 czerwca 1717 r.²⁾ Postąpił na województwo płockie 12 stycznia 1736 r.³⁾

1) Uruski XIV s. 153.

2) AGAD — Metr. Kor. Sygillaty kancl. ks. 19 f. 24.

3) j. w. ks. 25 f. 18.

28. MICHAŁ NIEBORSKI herbu Lubicz mianowany z podkomorzego ciechanowskiego 12 stycznia 1736 r.¹⁾ Zmarł w 1746 r.²⁾

1) AGAD — Metr. Kor. Sygillaty kancl. ks. 25 f. 20.

2) Wynika z nominacji następcy.

29. BOGDAN MOSTOWSKI herbu Dołęga mianowany z kasztelana racieńskiego 3 listopada 1746 r.¹⁾ Zmarł z końcem 1756 r.²⁾

1) AGAD — Metr. Kcr. Sygillaty kancl. ks. 28 f. 7.

2) Wynika z nominacji następcy.

30. IGNACY ZBOIŃSKI herbu Ogończyk mianowany 7 grudnia 1756 r.¹⁾ Zrezygnował w pierwszej połowie 1777 r.²⁾ W 1791 r. wojewoda płocki.³⁾

1) AGAD — Metr. Kor. Sygillaty kancl. ks. 27 f. 364.

2) Fakt rezygnacji wspomniany w nominacji następcy, w 1776 r. był jeszcze kasztelanem — wszystkie spisy.

3) vide lista wojewodów.

31. JAN KRAJEWSKI herbu Trzaska mianowany z kasztelana racieńskiego 1 sierpnia 1777 r.¹⁾ Zmarł w 1781 r.²⁾ przed majem.³⁾ Kandydat do objęcia województwa płockiego w 1778 r.⁴⁾

1) AGAD — Metr. Kor. Sygillaty kancl. ks. 34 f. 37.

2) Bleszczyński

3) Wynika z nominacji następcy.

4) Boniecki XII s. 157.

32. MAKSYMILIAN SIERAKOWSKI herbu Ogończyk mianowany z podkomorzego płockiego 5 maja 1781 r.¹⁾ Zrezygnował w 1790 r.²⁾ przed 29 listopada.³⁾

1) AGAD — Metr. Kor. Sygillaty kancl. ks. 35 f. 46.

2) Bleszczyński, Żychliński.

3) Wynika z nominacji następcy.

33. FRANCISZEK ZBOIŃSKI herbu Ogończyk mianowany z kasztelana racieńskiego 29 listopada 1790 r.¹⁾ Stracił możliwość wykonywania urzędu w 1793 roku, skutkiem aneksji województwa płockiego przez Prusy w II rozbiórce kraju.

1) Bleszczyński, Żychliński.

*
* *
* *

Z 33-ch kasztelanów płockich 18-tu awansowało z niższych krzesel senatorskich (w tym 9-ciu z „drażkowych” kasztelanii swego województwa). Dalszych 9-ciu kasztelanów rekrutowało się z niesenatorskich urzędników ziemskich, a z pozostałych sześciu — trzech nie piastowało przed nominacją nawet godności ziemskich, zaś co do ostatnich trzech — brak danych.

Dla 25-ciu kasztelanów płocka kasztelanii stała się kresem ich kariery. 7-u dalszych awansowało do rzędu wojewodów (w tym 4-ch na województwo płockie), a jeden na kasztelanii wyższą od płockiej.

Podobnie jak w wypadku wojewodów, uzyskanie kasztelanii ułatwiała przynależność do

czotowych rodzin szlachty mazowieckiej. Wskazuje na to fakt częstego wzajemnego spokrewnienia kolejnych senatorów:

- 1) Tomasz Narzyski z Bartnik (Nr 2) był zięciem woj. płockiego Ninogniewa Kryskiego.
- 2) Piotr Kryski (Nr 3) był synem woj. pł. Ninogniewa Kryskiego.
- 3) Jan Zawisza (Nr 5) był szwagrem woj. pł. Feliksa Szreńskiego.
- 4) Jakub Narzyski (Nr 6) był synem Tomasz Narzyskiego (Nr 2).
- 5) Andrzej Sierpski (Nr 7) był krewnym (prawdopodobnie synem) woj. pł. Wojciecha Sierpskiego.
- 6) Adam Wilkanowski (Nr 9) był wnukiem przez matkę Zawiszy z Konradzic (Nr 1).
- 7) Tomasz Narzyski (Nr 11) był synem Jakuba Narzyskiego (Nr 6).
- 8) Grzegorz Zieliński (Nr 12) był wnukiem przez matkę woj. pł. Ninogniewa Kryskiego.
- 9) Wojciech Wilkanowski (Nr 13) był synem Adama Wilkanowskiego (9).

- 10) Wojciech Kryski (Nr 17) był wnukiem przez matkę woj. pł. Arnolfa Uchańskiego.
- 11) Paweł Garwaski (Nr 18) był zięciem Grzegorza Zielińskiego (Nr 12).
- 12) Walenty Zieliński (Nr 19) był synem Grzegorza Zielińskiego (Nr 12) oraz szwagrem Pawła Garwaskiego (Nr 18).
- 13) Jan Kaźm. Kraśński (Nr 20) był synem Stanisława Kraśńskiego (Nr 15).
- 14) Stanisław Kraśński junior (Nr 21) był synem Stanisława Kraśńskiego (Nr 15) i bratem Jana Kazimierza (Nr 20).
- 15) Gabriel Kraśński (Nr 22) był synem Stanisława Kraśńskiego (Nr 15) oraz bratem Kraśńskich Nr 20 i 21.
- 16) Stefan Gembicki (Nr 23) był zięciem Stanisława Kraśńskiego juniora (Nr 21).
- 17) Stanisław Bonawentura Kraśński (Nr 26) był synem woj. pł. Jana Bonawentury Kraśńskiego.
- 18) Franciszek Zboński (Nr 33) był synem Ignacego Zbońskiego (Nr 30).

WŁADYSŁAW BRONIEWSKI – CZŁONKIEM HONOROWYM TOWARZYSTWA NAUKOWEGO PŁOCKIEGO

W dniu 11 maja b. r. w sali PSS „Zgoda” w Płocku odbyła się uroczystość wręczenia Dyplomu Członka Honorowego Towarzystwa Naukowego Płockiego Władysławowi Broniewskiemu.

W związku z powyższym zorganizowane zostało posiedzenie Sekcji Humanistycznej, na które przybyli bardzo licznie członkowie i sympatycy TNP, jak również społeczeństwo miasta Płocka.

Uroczystość zagał Prezes TNP adw. Tadeusz Gierzyński, podkreślając zasługi dla literatury polskiej twórczości poety płoczanina.

Ciekawy referat o poezji Władysława Broniewskiego wygłosiła prof. Krystyna Jankowska, przewodnicząca Sekcji Humanistycznej TNP.

W pełnym wzruszenia nastroju Prezes TNP wręczył Dyplom Władysławowi Broniewskiemu, który wygłosił następujące przemówienie:

Poezja moja pochodzi z Płocka. Zawsze powoduje człowiekiem jakiś genius loci.

Tu, w Płocku, stoi dom, a przy nim dąb, który ma może 700 lat. Tu się urodziłem.

Katedra, Wieża Szlachecka, widok za Tumem, Wisła tak bliska sercu, radziwskie podmokłe łąki, kaczeńce, Królewski las, Słupno — oto drogi mego dzieciństwa i mojej młodości.

Szkoła. Już w roku 1906 byłem uczniem późniejszej Jagiellonki i tam uczyłem się do siódmej klasy. Atmosfera szkoły dawała mi wiele, stamtąd nabrałem sił duchowych na całe życie. Pamiętam z profesorów polonistów: Czesława

Przybyszewskiego, a potem Władysława Gackiego. Byli to światli, kochani ludzie. Kształtowali chłopięce dusze, wskazywali drogi trudne do samodzielnego odnalezienia. Pamiętam dyrektora Gimnazjum, Adama Grabowskiego. Adam Grabowski powiedział kiedyś: „Wydaje mi się, że ktoś, kto przejdzie za Tumem w pogodny wieczór i zobaczy słońce nad taflą wiślaną, hen ku Dobrzyńowi — ten staje się poetą...”

Wiele zawdzięczam nauczycielom. Wiele zawdzięczam kolegom.

W Płocku byłem wychowany w atmosferze popowstańczej, prawdziwego patriotyzmu, bezkompromisowej cfiarności w walce z zaborcą. Byłem członkiem nielegalnych kótek wojskowych, co wyładowało się potem we wstąpieniu do Legionów.

Płock, miasto nawskroś klerykałne, specjalnie mnie też nastawiło. Znalazłem się już w czasie mej młodości w grupie antyklerykałnej, przeciwstawiającej się przymusowi spowiedzi.

Jakże wielki wpływ wywarł Płock na kształtowanie się mego charakteru i mej poezji!

Zawsze jestem wdzięczny temu miastu, a dziś i Towarzystwu Naukowemu Płockiemu za obdarzenie mnie godnością honorowego członka.

Ja o Płocku nigdy nie zapomnę, ja o tym mieście jeszcze napiszę.

Dzięki, dzięki za każde słowo, dobrzy ludzie z dziecięcych wspomnień.

Poecie wręczono kwiaty od Zarządu TNP, i uczniów Liceum Władysława Jagielly.